

Utfordringer med teglkirker 1850 - 1900

– hvorfor er dette viktig nå?

Europa og stilformer

- Klassisismen/ Empire
- Napoleonskrigene tar slutt
- Nasjonsbygging

Historisme og Europa

- Nasjoner og 'eierskap' til middelalderen
- Gotikken i Tyskland
- Elisabethkirken, Marburg, 1200-tallet

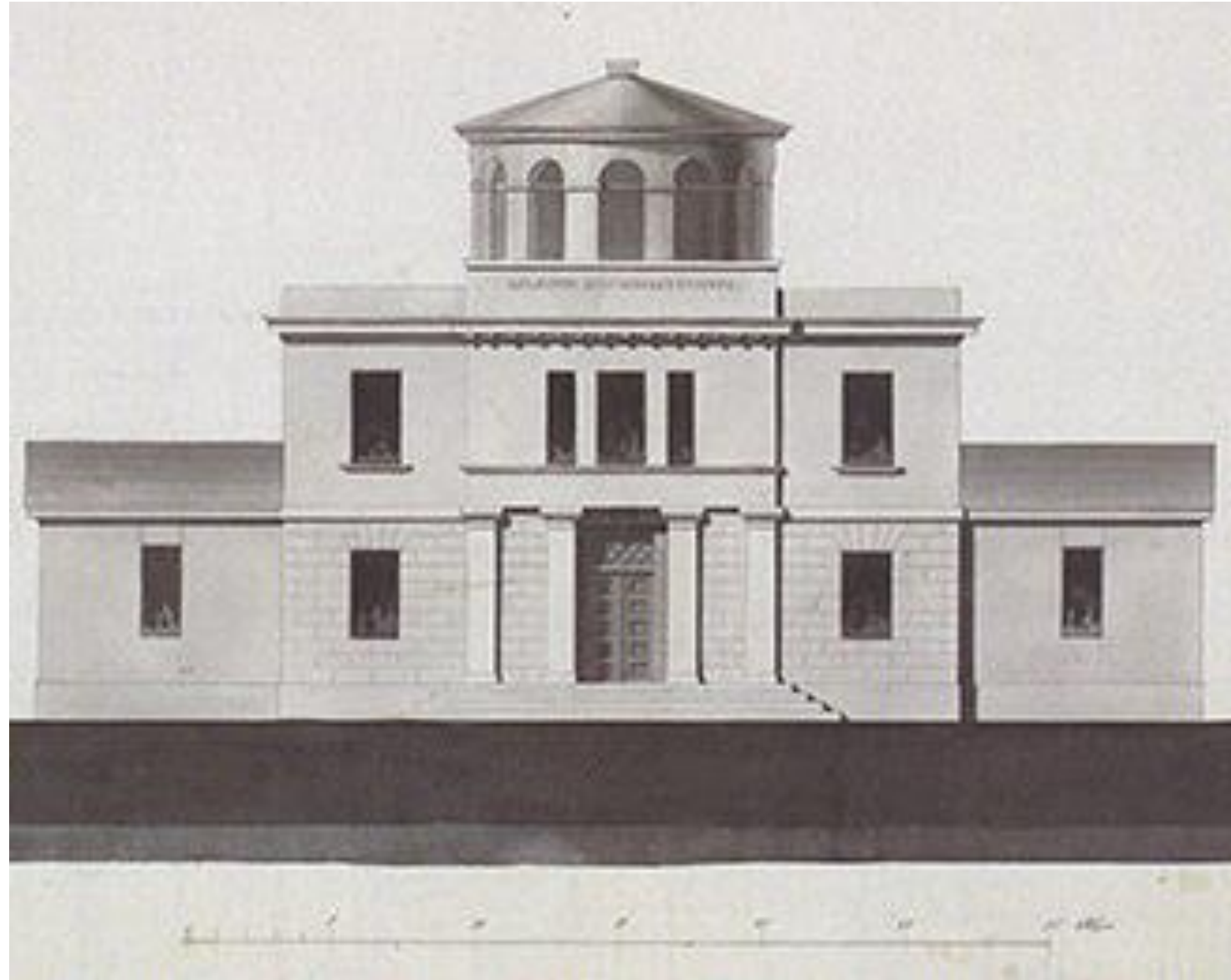
Historisme og Europa

- Klassisisme utfordres
- Karl Schinkel
- Besøk til Italia og England
- Industribygninger

Utvikling i Norge

- Christian Grosch
- Empire stil tidligere i karriere med pussede fasader
- Observatoriet i Christiania (1828)
- Tysk innflytelse blir sterkere

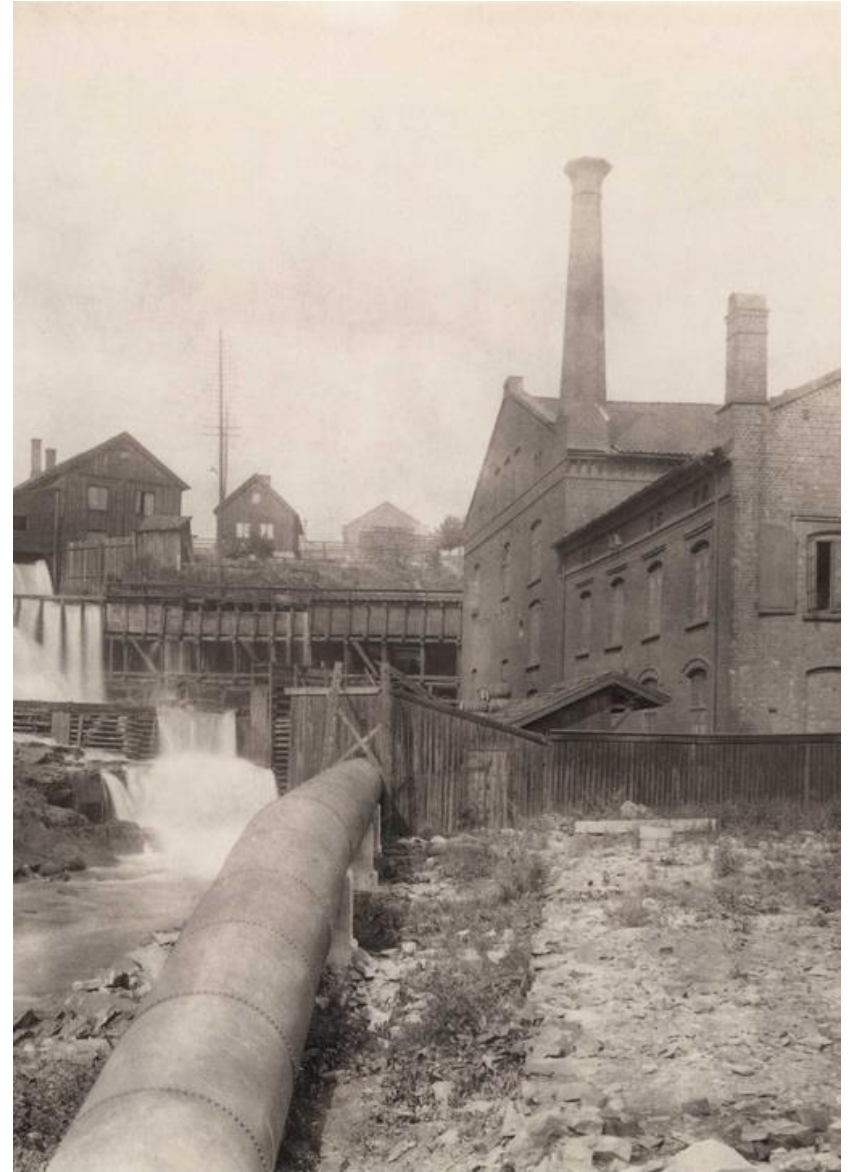
Historisme i Norge

- C. H. Grosch
- Tegnet Universitet i Christiania med hjelp av Schinkel
- Norske arkitekter utdannet i Tyskland
- Linstow tegner slottet i Christiania; besøker Berlin og Munchen
- Alexis de Chateauneuf, A.F.W. von Hanno, H.E. Schirmer med flere utdannet i Tyskland

Samfunn 1800-tallet

- Nasjonsbygging
- 1814
- Økt befolkning
- Økonomi
- Industrialisering

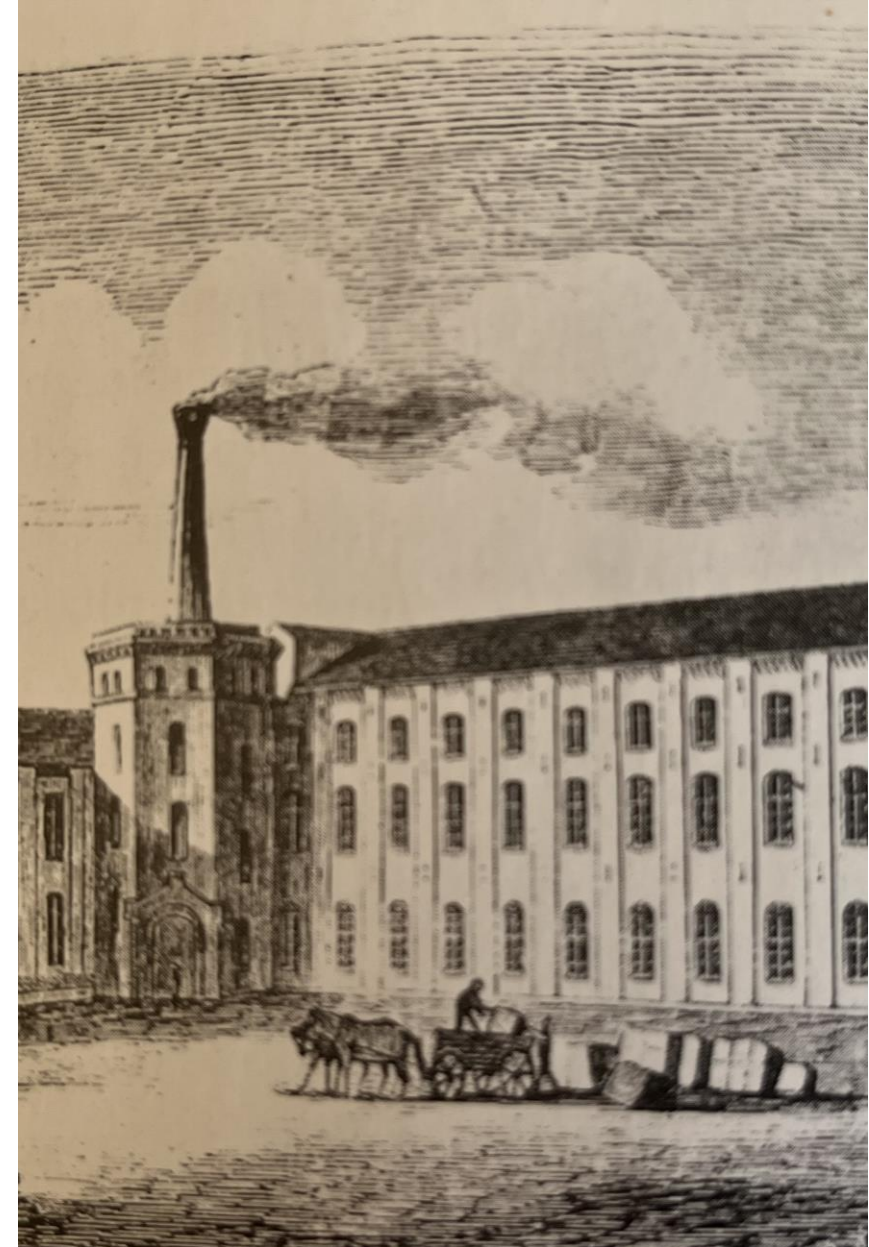

Industri

Historisme i det sekulære

- Basarhallene, 1840-1859, C.H. Grosch
- Christiania seildugsfabrikk, 1856
- Nygotikk og nyromansk

Kirkebygging

- Kirkeloven av 1851
- 720 kirker bygget mellom 1850-1910
- Eisenach regulativet av 1861
- Nygotikken blir lutherske norm

Nygotikk i kirkene

- Alexis de Chateauneuf
- Trefoldighetskirke og Oslo Domkirke

Kunst i kirkene

- Adolph Tidemand; altertavle i Trefoldighetskirke, Oslo (1868)
- Glassmalerier av Frøydis Haavardsholm (1968)
- Emanuel Vigeland, glassmalerier på Uranienborg, Oslo Domkirke m.m

Håndverk og teknologi

- Teglproduksjon i Norge
- Glassert tegl
- Murarbeid
- Blikkarbeid
- Orgelbygging
- Andre inventar

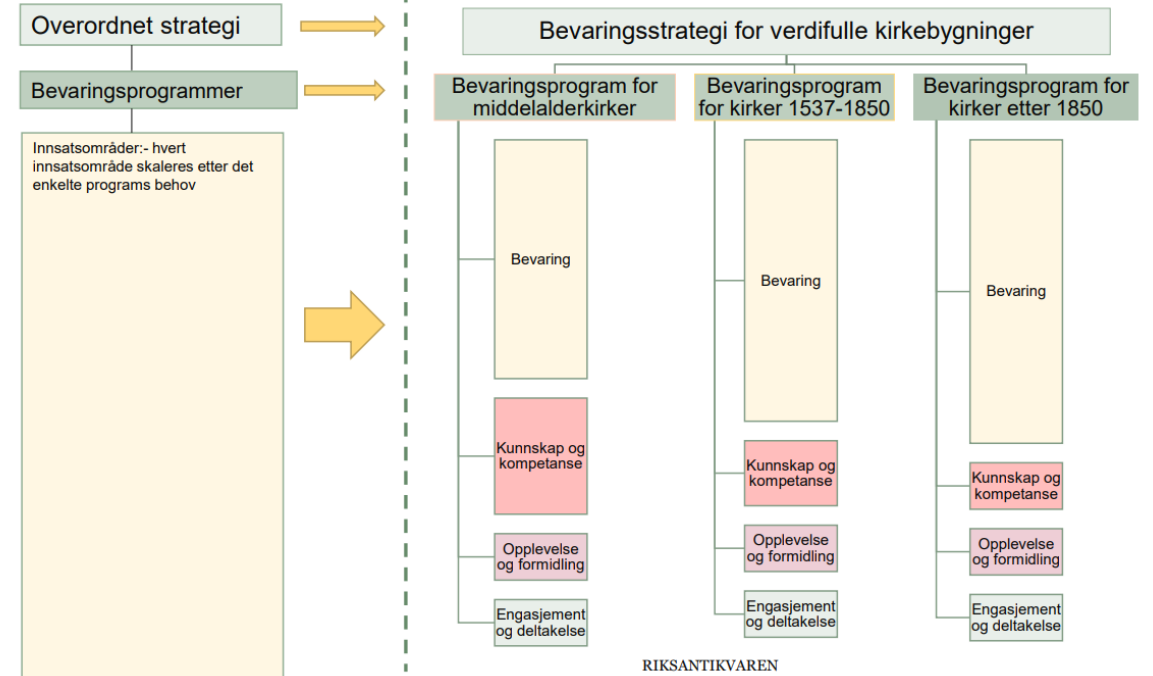
Krefter i sving

- Industrialisering
- Økt befolkning
- Nærmere tyske og engelske stilformer
- Behov for flere kirker
- Regulering for stilform
- Utfordrer og utvikler norske arkitekter og håndverkere

Hvorfor nå?

- **Bevaringsprogram**
- «Et eller flere bevaringsprogram som skal omfatte alle de kulturhistorisk viktige kirkene i Norge vil trolig måtte gå over en lang tidshorisont.»
- Historisk øyeblikk med etablering av fondet
- Mye midler som skal gå til istandsetting: det er nå det gjelder!
- Faglig utvikling

Kulturhistorisk verdifulle kirker. Anbefalt alternativ 2a for fremtidig innretning av bevaringsarbeidet

Hvorfor nå?

- Vedlikehold
- Store ambisiøse prosjekter i utgangspunkt
- Etterslep av vedlikehold generelt på kirkene
- KA kartlegging av tilstanden på kirkebyggene viktig innsats
- Teglkirkene i en alder + - 150 år

Veileder for registrering i Kirkebyggdatabasen Tilstandsanalyse kirkebygg (v2)

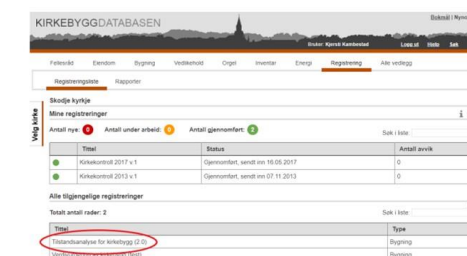
Tilstandsregistreringen besvares i Kirkebyggdatabasen via nettbrett, mobil eller pc/mac. Det anbefales å bruke siste versjon av nettlesere. Internett Explorer-versjoner eldre enn IE 10 fungerer ikke.

Innlogging og oppstart

Fellesrådet tildeler deg en logginn. Deretter gå til www.kirkebyggdatabasen.no for å logge deg inn.

Først søker du opp aktuell kirke ved å søke under faneblad «Velg kirke» vertikalt på venstre side.

Du finner sjekklisten ved å gå inn på fanen «Registrering». Under «Alle tilgjengelige registreringer» ligger tilstandsanalysen under navnet «Tilstandsanalyse for kirkebygg (2.0)». Øverst finner du tidligere Egenkontroller eller Tilstandsanalyser som fellesrådet har gjennomført for denne kirken.

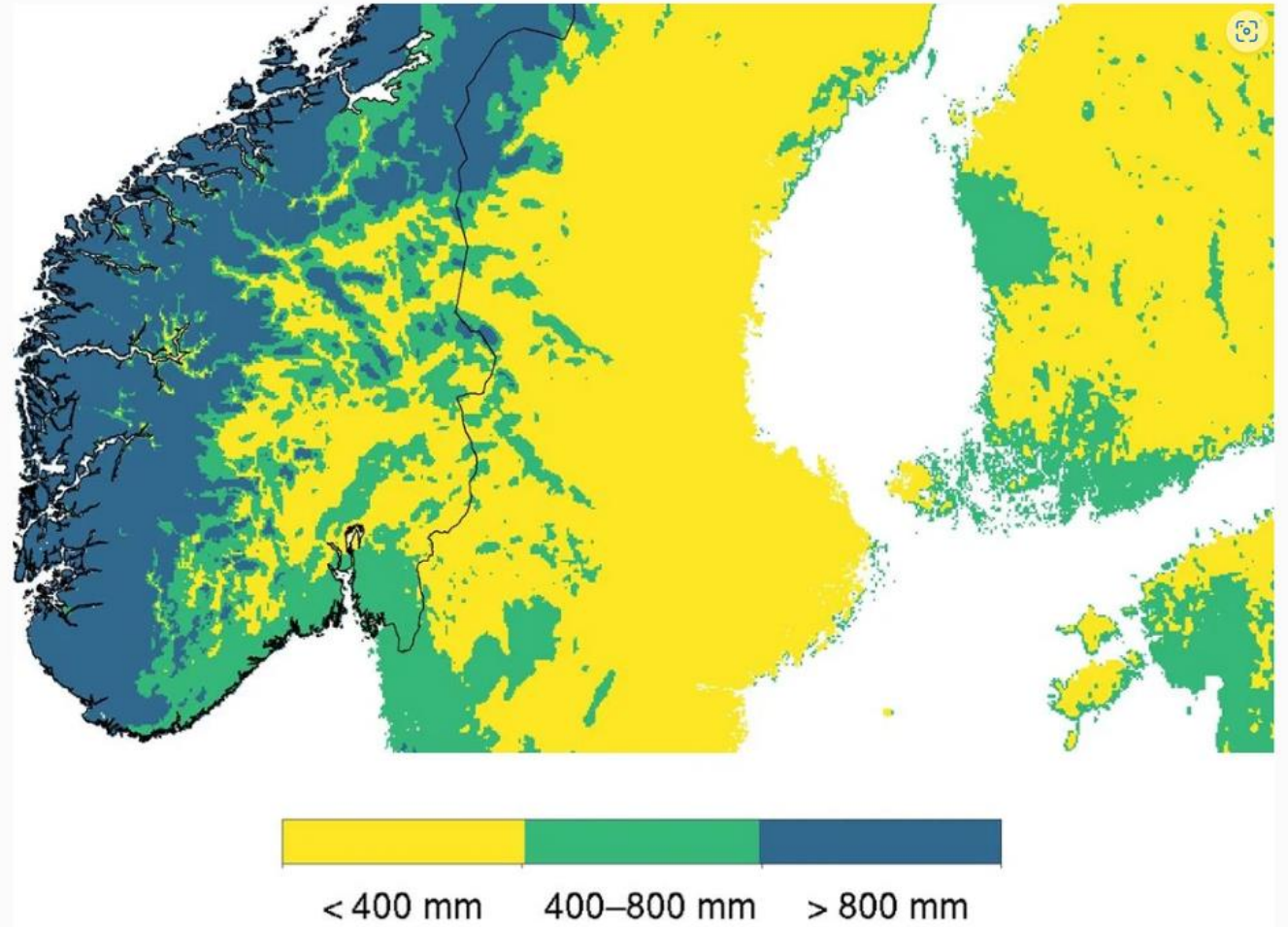

Kirkens navn:		Kirketype (tre, betong, stein, murverk):	
Kort om bruken av skjemaet (klikk på plus-/minustegnet til venstre for åpne/lukke områdene)			
Bygningsdel/objekt Punkt 1 (KB09) (BD iht NS 3451)	Krav (Krav = TG 1 eller bedre. TG 2 eller 3 krever tiltak)	TG	Tilstandsbeskrivelse hvis TG 2 eller TG 3
1. Yttertak og tårn (klikk på plus-/minustegnet til venstre for åpne/lukke området. Gjelder alle områder under)			Tiltak (stikkord)
1. Sum Yttertak og tårn			
2. Yttervegger			
2. Sum Yttervegger			
3. Grunn, fundamenter, kryprom, kjellere			
3. Sum Grunn, fundamenter, kjellere, kryprom			
4. Utendørs anlegg, installasjoner og tilgjengelighet			
4. Sum Utendørs anlegg, installasjoner og tilgjengelighet			
5. Innvendige tak- og tårnkonstruksjoner			
5. Sum Innvendige tak- og tårnkonstruksjoner			
6. Kirkerom inkludert galleri, våpenhus, kapell			
6. Sum Kirkerom inkludert galleri, våpenhus, kapell			
7. Sakristier og øvrige rom			
7. Sum Sakristier og øvrige rom			
8. Tekniske installasjoner			
8. Sum Tekniske installasjoner			
9. Alarm og sikring			
9. Sum Alarm og sikring			
10. Bruksforhold (universell utforming, innemiljø og funksjonalitet)			
10. Sum Bruksforhold (universell utforming, innemiljø og funksjonalitet)			
Sum 1 til 10 - Prosjektkostnad ekskl. etablering, drift og avvikling av bygge- eller anleggsplassen og ekskl. mva			

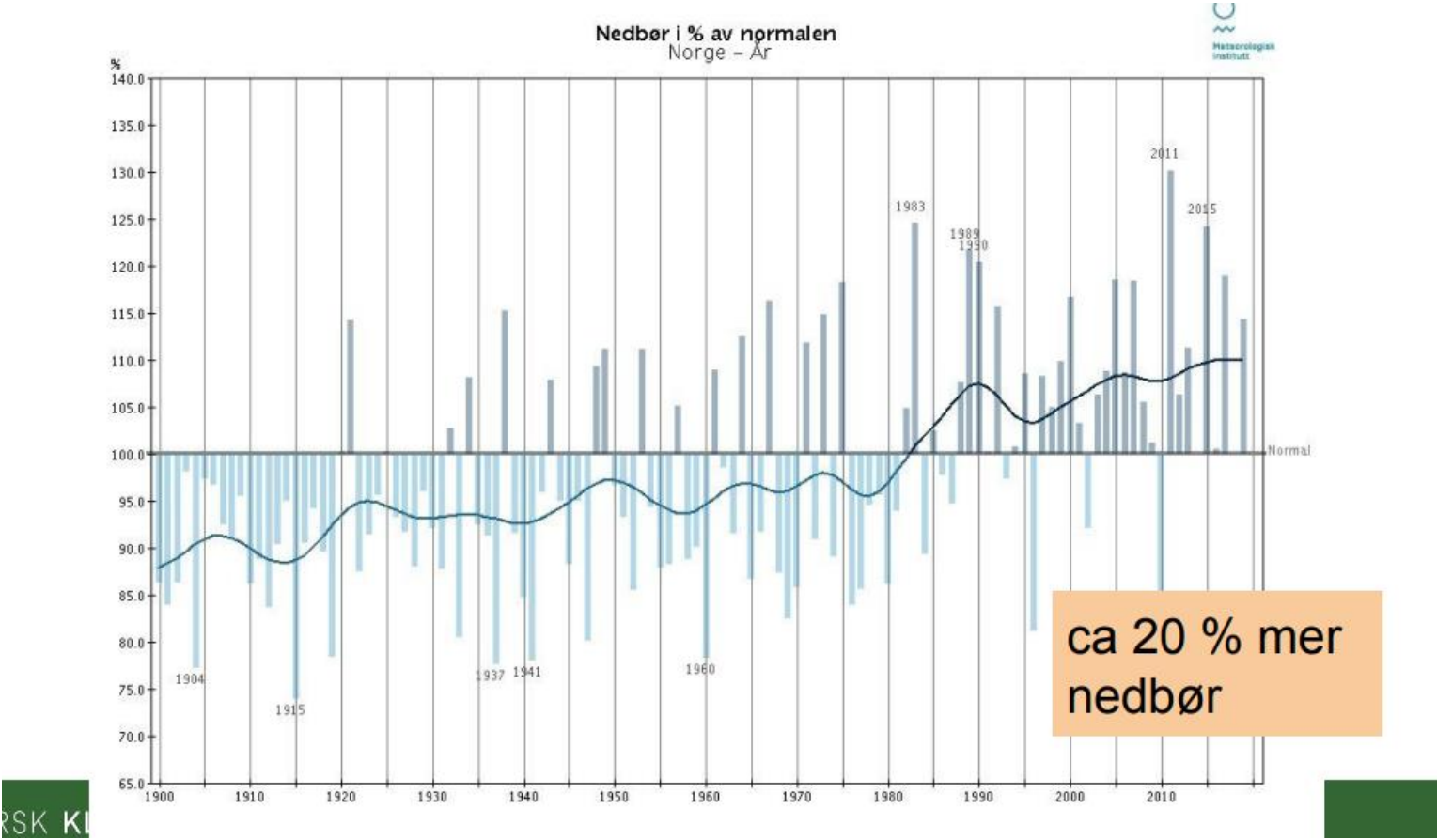
Hvorfor nå?

- Klima
- Økt nedbør
- Tilpasning for drenering, takoverflater og fasader

Nytt slagregnskart for Norge

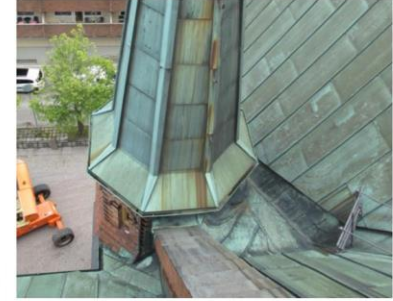

Nedbør

Vedlikehold

- Varierende tilstand på kirker; mulighet for å undersøke videre
- Noen felles problemstillinger som kan løses med økt aktiv kompetanse

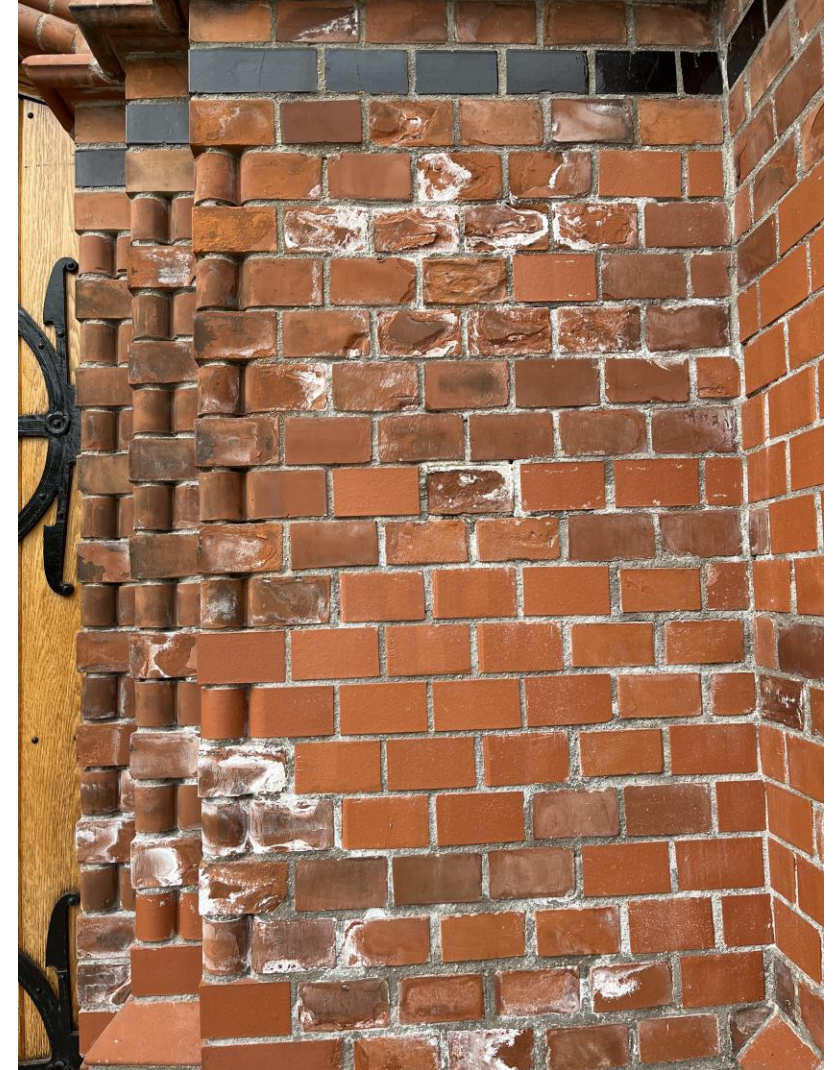
St. Paulus, Oslo

23.10.2023

RIKSANTIKVAREN

20

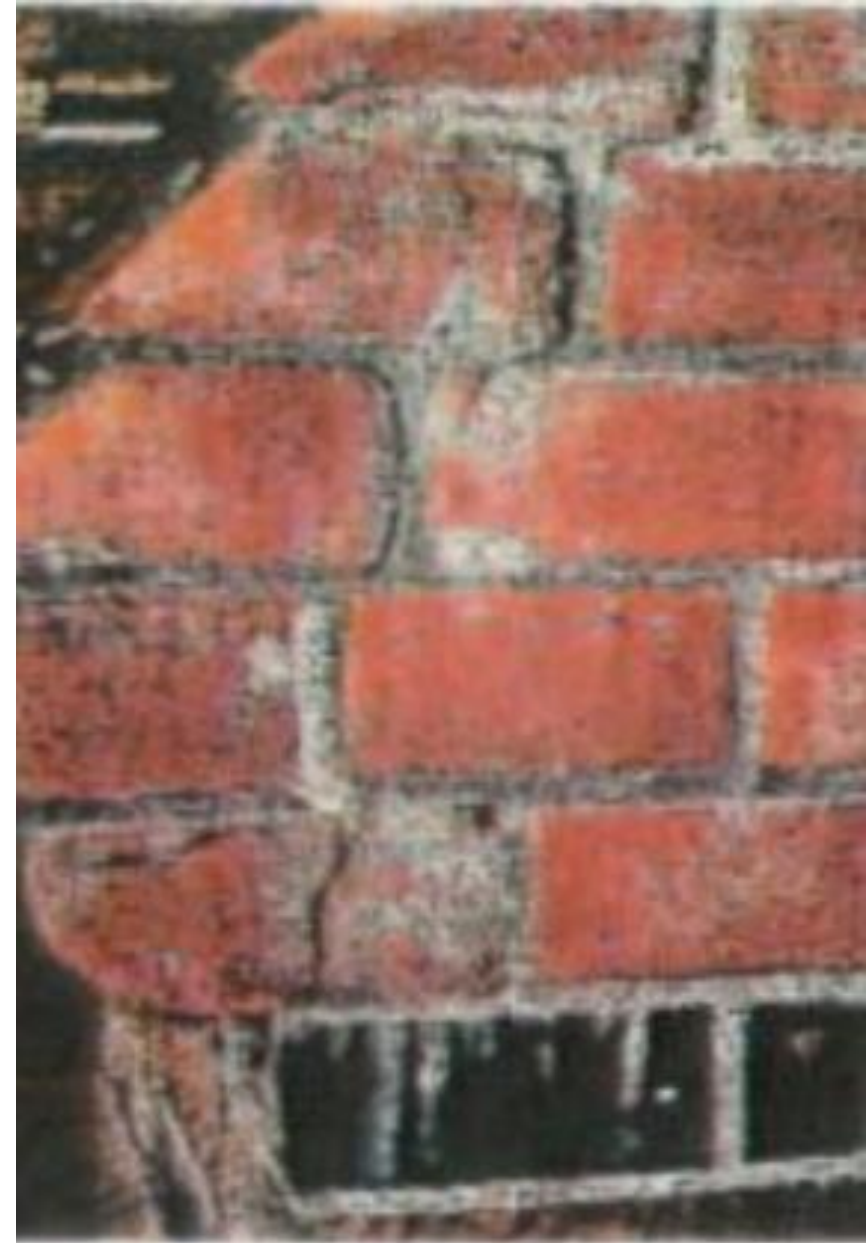
Skien kirke

Uranienborg, Oslo

Vår frelsers, Haugesund

Johanneskirken, Bergen

Spørsmål om tid?

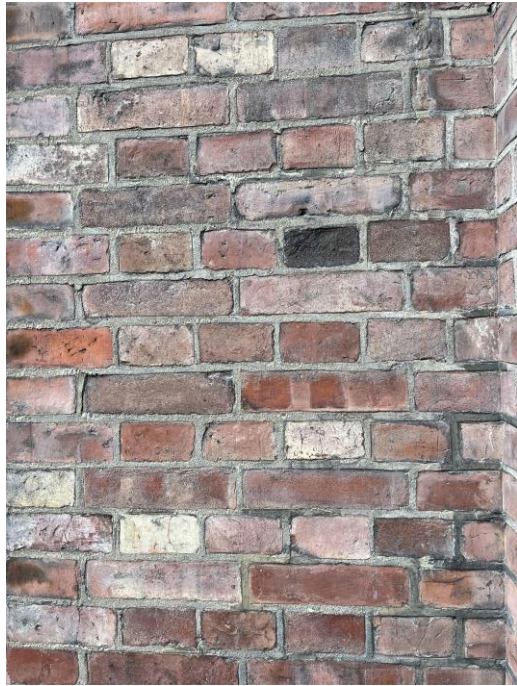
- Mange kirker også i god stand
- Materialvalg?
- Importert byggeskikk; uegnet for noen lokale forhold?
- Mønstre i skadebildet?

Grønland kirke

Trefoldighetskirke

Trefoldighetskirke

Vedlikehold

- Reparasjoner som fører til skader nye problemstillinger...
- Eksperimentering med murarbeid under konstruksjon? F. eks forblending.
- Noen kirker murt i kalk og andre murt i sementrik mørtler?
- Gylden mulighet for å undersøke

UTFORDRINGER MED TEGLKIRKER 1850 - 1900

Seminar i Bergen 24. -25. oktober 2023